

Några ägare till gården "ve Sten" i hemmanet Visterud.

Under medeltiden lydde de nuvarande hemmanena Visterud, Visteberg, Nolbergsviken och Sandviken under den gamla bolbyn Skacksjö. Visterud, som betyder "röjningen vid Visten", omnämns första gången i en tiodelängd från 1576, men området var med stor säkerhet uppröjt och bebott redan under medeltidens senare skede. I 1589-års jordebok upptages Wisteryd som skattetorp för att längre fram överflyttas till skattehemman om 1/3 mantal.

På Enkulberget i hemmanet finns en av Fryksdalens mest intressanta fasta fornlämningar, en mer än 1000-årig bygdeborg. Nedskrivaren av dessa anspråkslösa rader vill för sin del hålla före, att gården fått namnet just genom sitt läge i förhållande till denna försvarsanläggning. Gården låg helt enkelt "ve Sten", dvs "Sten" är en gammal benämning på stans eller fästning. Ehuru detta f.n. ingalunda är klarlagt, ligger det av nyssnämnd anledning nära till hands att åtminstone våga framkasta antagandet, att "ve Sten" skulle vara modergård i hemmanet. Det bör betonas, att följande ägarelängd varken är fullständig eller avslutad.

Ägare I

Olof Jonsson, född på gården i början av 1700-talet
hustrun Karin Månsdotter född omkr 1715 i Nolbergsviken
vigda 11/6 1739 i Ö:a Ämtervik

Detta par står som ägare till gården under bl.a. 1740-talet.

Ägare II

Jon Månsson, född omkr 1710 i Nolbergsviken
hustrun Kirstin Jönsdotter född omkr 1710 i Visterud
vigda 23/3 1735 i Ö:a Ämtervik

Antecknade barn: Rangla f / 1734⁵, hon övertog gården
Marit f 10/1 1746, döpt 12/1 s.å. av Morell
Ingeborg f 11/12 1747 " 13/12 s.å. " "

Paret står som gårdsägare i början av 1750-talet, då mantalet utgör 1/18.

Ägare III

Lars Håkansson, född 1722 enl Hfl (lucka i födelse-och dopbok)
hustrun Rangla Jönsdotter, se ovan, vigda omkr 1755 i Ö:a Ämtervik, död 16/6 1782.

Antecknade barn: Håkan f / 1756
Stinna f 3/9 1762, döpt 5/9 s.å. "af Com: E: Lyselius"
Annika f / 1766

Mot slutet av 1750-talet och under några årtienden framåt utgör gårdens mantal 1/16. År 1785 står en "måg Nils" upptagen bland gårdsfolket.

Ägare IV

u Nils Persson, född 23/3 1758 "ve Iell-Sten" i Visterud, död 7/8 1828 av "Febr", begr 10/8 s.å. "70.4.14", hustrun Stina Larsdr, se ovan, vigda 28/3 1785 i Ö:a Ämtervik, död 15/6 1828.

faddran: Olof Nilsson i By och Margeta Oledr i Wisterud

Antecknade barn: Maria f 23/11 1788, döpt 25/11 s.å. "af Adj Wenervik", kom till N Ås 1816, blev gift m Olof Nilsson "i Backen" i S Ås

faddran: Lars Persson Annika Jönsdotter → Lars f 18/3 1791, döpt 20/3 s.å. "af Wennervik". Han övertog gården.

Carri Jönsdotter Per f 11/8 1794, döpt 12/8 s.å., kom till Alkärrsrud 1823, blev gift m Maria Persdr därstädes och övertog svärföräldragården

Anna f 15/7 1798, kom till Nolbergsviken 1823, blev gift m Nils Larsson "på Åsen" därstädes.
döpt 16/7

Åren 1789-93 utgjorde gården 1/24 mantal, 1794-99 5/96 mantal och 1800-07 1/18 mantal. Den 23 mars 1825 lät makarna, som båda då alltjämt levde, upprätta bouppteckning över sin gemensamma fasta och lösa egendom, vilken handling f.ö. alltjämt förvaras på gården. Bouppteckningsmän var Bengt Olofsson i Gersby och grannen Anders Nilsson "på Hagen", och handlingen inregistrerades den 18 dec 1828 vid lagtima hösttinget. En efter makarnas bortgång den av nyssnämnde Anders Nilsson uppgjord bouppteckning den 20 okt 1828 utvisar, att den efterlämnade fasta egendomen utgjorde 41½ öres skatt. I gårdens kök står ett vackert golvur tillverkat i V:a Äntervik. På insidan fodraddörren läses texten: "NPS SLD Anno 1812". Det var Nils Persson och Stina Larsdotter, som en gång ägde klockan.

Ägare V

Lars Nilsson, se ovan, död 7/10 1864
hustrun Katrina Nilsdotter f 26/8 1796 i "Systa", Östmansby (föräldrar Nils Larsson och Maria Larsdotter) "efter 3^{ne} lysn" vigda den 20/4 1819 i Ö:a Äntervik, hustrun kom flyttande till gården samma år, död 17/3 1860 i "Lunginflammation", "62 år 6 mån 20 dagar", begravd 1/4 s.å.

Antecknade barn: Nils f 7/5 1819 i Östmansby, döpt samma dag "af Brand" adm -34, 21/10 -56 att. till äkt. med Johanna Nilstr. Dessa kom att överta gården.

Per f 26/4 1821 i Visterud, döpt 27/4 "af Brand", adm -36, död 26/8 1849. Det berättas, att han sökte rymma undan värnplikten, då utgörande c:a 14 dagar, genom att resa till södra Sverige. Där insjuknade han emellertid efter omkring en vecka och dog i någon farsot.

Stina f 25/4 1831 i Visterud, döpt 26/4 s.å., adm -46, "ofärdig" enl hfl 1841-60, 20/11 1863 att. till äkt.lysn med Olof Nilsson f 25/9 1842 i Ö:a Ä-vik, vigda 14/2 1864.

Någon gång på 1820-talet kom granngården, "lell-Sten" kallad, att uppgå i "ve Sten", vars skattrade därmed utgjorde 115 styver. Enligt ett den 24 mars 1825 dagtecknat bevis, lagfört vid tinget den 5 dec s.å., befriades makarna Lars och Katrina, som nu övertagit gården, att från den 25 mars s.å. erlægga arrende för egendomen till makens föräldrar, intill dess de avled. Handlingen bevittnades av Bengt Olofsson i Gersby och Nils Andersson i Visterud. Genom köpebrev av den 30 jan 1827 fick Lars och Katrina av makens föräldrar förvärva 10 öre silvermynt skatt i Visterud för 222 Rdr 10 skilling 8 runstycken Banco. Uppbud härå erhöles 1:a gången vid hösttinget den 17 dec 1828, 2:a gången den 6 april 1829, 3:e gången den 26 sept s.å. och laga fasta den 26 okt 1829. Genom salubrev daterat Visterud den 21 okt 1828 försälde

släktingarna (jfr ägare IV) Per Nilsson i Alkärrsrud, Nils Larsson och hans hustru Anna Nilsson i Nolbergsviken samt Olof Nilsson "i Backen" S Ås sin arvejord 27 öre 16 pgr silvermynts skatt i Visterud till Lars Nilsson och hans hustru. Köpesumman var 1106 Rdr 32 skill:ar riksgäldssedlar, och köpet bevittnades av Anders Nilsson "på Hagen" i Visterud och Jan Olofsson i Visterud. Köparna erhöll uppbud å sagda skattring 1:a gången vid vintertinget den 4 juni 1829, 2:a gången den 8 okt s.å. och 3:e gången den 9 nov 1831 samt fastebrev (nr 119) den 30 dec s.å. Enligt husflängden 1831-35 hade gården "Ej Bibel". Enligt skuldebrev daterat S Ås den 23 april 1842 lånade Lars Nilsson 1342 Rdr i riksgäldssedlar emot 6% ränta av den legendariske storbonden och "bankiren" Jon Larsson i S Ås, Johan Olssons i Solbacka morfar. Som säkerhet fastställde häradsrätten samma dag inteckning i gäldenärens fastighet, "ve Sten", 57½ öre silv.mynt skatt i Visterud. Inteckningsreversen, utskrivna av unge Olof Nilsson på gården "när Måns" i S Ås, inlöstes av hammarsmedsmästaren Olof Lindberg vid Gårdsjö bruk med en ny revers av den 13 april 1844. Som vittne vid denna transaktion fanns Lars Clementson "i Nästa" i S Ås. Hur hade då Lars Nilsson och denne hammarsmedsmästare på Gårdsjö kommit att få affärer ihop? Jo, den 9 april 1844 utfärdade Lars Nilsson köpebrev å 57½ öre silv.mynt skatt i hemmanet Visterud, vilket sannolikt motsvarade "lell-Sten", för nyssnämnde hammarsmed och hans hustru Cajsa Giljusdotter. Hinderslöst uppbud å köpet meddelades tvenne gånger. Bakom köpet, som emellertid aldrig skulle bli fullföljt, kan möjligen ligga någon gammal släktförbindelse. Enligt köpebrev av den 9 april 1845 avgav Lars Nilsson och hans hustru på offentlig auktion det högsta anbudet, 613 Rdr 32 sk Banco sedlar för skattringen 17 öre 12 pgr i Visterud, vilken hammarsmedsmästaren Lindberg och hans barns förmyndare, Anders Giljussan i Butorp, Ö Ullerud, låtit försälja. Köpehandlingen bevittnades av Nils Olsson och Nils Nilsson i Nolbergsviken. Uppbud beviljades 1:a gången vid hösttinget den 7 nov 1845, 2:a gången den 18 april 1846, 3:e gången den 6 nov s.å. och laga fasta vid hösttinget den 30 dec 1846. I till häradsrätten ställd inlaga dagtecknad Nolbergsviken den 30 juli 1845 anhöll Anders Giljussan, Jan Giljussan i Sund, Elfsbacka, och svågern Måns Jonsson i Örtnäs, Elfsbacka, att å avlidna Kajsa Giljusdotters omyndiga barn vägnar, "hvilken Heftar i betydlig Skulder" få på öppen auktion försälja myndlingarnas egendom, vilken bestod av 19 öre 4 pgr silv.mynt skatt i Visterud. Denna hemställan beviljades vid hösttinget den 8 nov s.å. Redan innan dess hade dock denna skattring kommit i Lars Nilssons ägo. Genom köpebrev av den 28 mars 1853 försålde Jöns Andersson och hans hustru Catharina Larsson i Skacksjö sin "förvärfda andel efter 22 Öre Skatt", som säljaren "samfält med Skacksjö Hemmand äger uti fiskevattnet i Siön Wisten, och Elfven, Till Strandägaren Lars Nilsson i Wisterud, emot 10 Riksdaler Banco, Contant betaldt." Handlingen blev bevittnad av Nils Nyström och dr Petter Jonsson i Mällanvika. Förvärvet infördes i inteckn.protokollet vid vintertinget den 5 april 1853. Omkring mitten av 1850-talet står nedanstående Nils Larsson, ägare VI, skriven för 57½ öre silv.mynt skatt i Visterud och systemen Stina för en lika stor skattring. Nils ägde sålunda "ve Sten" och systemen "lell-Sten". Gården var husförhållsställe år 1857.

År 1834 förrättade lantmätaren L G Örn laga skifte å hemmanets inägor, och förrättningen fastställdes av häradsrätten den 23 dec 1835. Skiftet medförde en hel del tvistigheter, och grannsämjan fick utstå hårda påfrestningar. Genom en i Visteberg den 30 mars 1849 dagtecknad ansökan till nämndemannen Nils Andersson "på Tömta" i Båvik lät sålunda jordägarna Lars Svensson, Olof Olsson, Olof Eriksson i Visteberg samt Olof Nilsson och Anders Nilsson i Visterud jämte Måns Nilsson i Nolbergsviken "anmoda Nämndeman, om Stämning till nu Pågående Ting med Fryksdahls Härads Nedre Tingslag, å ofvanbemälte Lars Nilsson" för att han "uraktlåtligt fullgöra sitt åtagande eller förbindelse, vid Förliknings Commiten till sistlidigt Års Winterting; att inom 2de månader derefter, till undertecknade öfverlemna Chartan med Protocoll öfver Skogsmarken till hemmannen Wisterud och Wisteberg, hvilka handlingar han omkring 4ra Års tid innehaft." Jordägarna yrkade "det han måtte varda ålagd vid vite genast till oss öfverlemna ofvannämnde Chart-

handlingar."

Ägare VI

Nils Larsson, se ovan, blev ihjälslagen av åska, då han var sysselsatt med att tappa gödsel 16/6 1862, hustrun Johanna Nilsdotter f 23/1 1831 "på Åsen" i Nolbergsviken, döpt 24/1 s.å. (föräldrar Nils Larsson och Anna Nilstr, jfr Ägare IV) vigda 25/3 1857 av P N Mylén, hustrun kom flyttande till gården samma år.

Barn: Amanda Katrina f 25/6 1858 på gården, som hon sedermera övertog.
Lars f 28/6 1860 " " "

Nils Larsson och hans hustru lät den 4 juni 1862 upprätta sitt testamente enligt vilket efterlevande maken skulle äga "rättighet att bruka och begagna för egen del så väl lösa som fasta egendomen, som vi nu tillsammans äger och bebor, till dess vår son Lars blir myndig eller 21 år gammal." Testamentet upprättades och bevittnades av nämndemannen Nils Nilsson "där Öst" i Nolbergsviken (Vika) jämte Nils Persson i Visterud. Vid makens fränfalle utgjorde gården fortfarande 57½ öre silvermynt skatt. Till förmyndare för de omyndiga barnen utsågs Nils Eriksson i Fölsvik. Auktion å lösöret förrättades den 7 juni 1865.

Änkan Johanna blev den 1/11 1863 omgift med Nils Jonsson f 26/1 1834 "där Ner" i Märbacka (föräldrar nämndemannen Jon Jonsson och Karin Olstr), attest till lysn 9/10 1863. Nils kom flyttande till gården den 2/12 s.å. och avled 17/2 1865. I detta äktenskap fanns följande

Barn: Johan Henrik f 6/12 1863 blev gift med Mathilda Olstr "på Åsen i Visterud" ^{Devas son mkt begåvad också musikaliskt renare sinnessjuk}

Så var då Johanna Nilstr åter änka, men sedan "sorgeåret" gått ut, blev hon omgift med Olof Gudmundsson f 25/10 1843 i Ö Ä-vik, attest till äkt.lysn 11/5 -66, vigda 15/6 -66. Olof Gudmundsson hade tidigare varit dräng ("tjens-tehjon") på gården.

Barn: Maria Elisabeth f 21/6 1866 (Betty) gift med Nils Johan Pettersson på Sandmon, V.berg
Johanna f 22/3 1868 blev gift med Emil Magnusson från "Holt" i Skacksjö.
Nils f 13/12 1871 kom i unga år till Amerika och fick plats på ett glasseri
August f 3/7 1873 peri (ortoj kund) Där fick han hufvud och dag i fabriken hade inandats slipdamur. (Juga skydd, flera arbetare dog på samma sätt) Fabriken stängdes.

lärdes sig sy hos Sven Magnus Olsson på Jäll i Visterberg.

Ägare VII

Nils Johan Nilsson f 9/11 1851 på gården "där Öst" i Vika hustrun Amanda Nilsdotter, se ovan, lysning till äkt. 30/6 1883, vigda 11/10 samma år i Ö Ä-vik. Maken kom flyttande till gården den 11/11 1884.

Barn: Alma Maria f 26/11 1883
Henning f 15/1 1888 } döda i unga år.
Nils Oskar f 3/6 1889
Ture f 17/5 1892, han övertog gården.

Emigrerade till N. Amerika och blev gift med en Svenska från S. Sverige Öppnare de första klassens skivdleri i San Francisco

Gårdens nuvarande ägare, Ture Nilsson, tillägnas dessa anteckningar med varm hand.

Karlstad den 5 okt 1967.